

РЕГІОНАЛЬНА ІСТОРІЯ

DOI: 10.31499/2519-2035.12.2025.325594

УДК 94(477.51):34.08:347:343«1890–1914»

Тетяна КУЗНЕЦЬ,
orcid.org/0000-0002-9282-110X
доктор історичних наук, професор,
завідувач кафедри історії України
Уманського державного педагогічного
університету імені Павла Тичини
(Україна, Умань)
tetiana.kuznets@gmail.com

КАР'ЄРНИЙ ШЛЯХ ПОВІТОВИХ ЧЛЕНІВ НІЖИНСЬКОГО ОКРУЖНОГО СУДУ (1890–1914)

У статті вперше реконструйовано професійний портрет членів Ніжинського окружного суду по Борзнянському, Глухівському, Кролевецькому, Конотопському, Ніжинському повітах за 1890–1914 рр. Джерельна база дослідження – архівні матеріали розміщені у Відділі забезпечення збереженості документів Державного архіву Чернігівської області в м. Ніжині, а також статистичні матеріали. На основі джерельної бази персоніфіковано повітових членів Ніжинського окружного суду, що дало можливість з'ясувати таке: усі вони були православного віросповідання; за становою належністю – четверо з вісьми осіб походили з дворян; за освітою – шестеро з вісьми повітових членів закінчили заклади освіти в Україні; шість осіб з вісьми професійну діяльність розпочали в українських губерніях; за віковим цензом – половина службовців на момент зайняття посади повітового члена Ніжинського окружного суду перебували у найбільш продуктивному віці – 40 – 50 років.

Ключові слова: Чернігівська губернія, Ніжинський окружний суд, повітовий член, член окружного суду, кар'єрний шлях, професійний портрет.

Tetiana KUZNETS,
orcid.org/0000-0002-9282-110X
Doctor of Historical Sciences, Professor,
Head of the History of Ukraine Department
of Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University,
(Ukraine, Uman)
tetiana.kuznets@gmail.com

A CAREER PATH OF DISTRICT MEMBERS OF NIZHYN DISTRICT COURT (1890–1914)

The political elite of the second half of the 19th century also faced an urgent need to select qualified personnel for a successful implementation of judicial reform in Ukraine. In our opinion, the issue of studying the professional portrait of district members of Nizhyn district court at the turn of the 19th–20th centuries is relevant. The main idea of the article is to reconstruct the professional portrait of district members of Nizhyn district court for 1890–1914.

The study of a professional path of district members of Nizhyn district court is helped by the search and use of archival documents, statistical materials.

It is recorded that: O.M. Mykhailov, O.P. Kovalov worked in Borzna county; F.L. Stefanovych – in Hlukhiv county; P.O. Ananiev, M.A. Senyk – in Krolevets county; M.A. Senyk, G.I. Charnetskyi, G.M. Baibakov – in Konotop county; V.P. Kovalenkov – in Nizhyn county. All officials (100%) were of the Orthodox faith, 50% (4 people) – came from the nobility, another 50% (4) – came from the families of an officer, a merchant, a collegiate registrar and an honorary citizen. It was found that 50% (4) were born in the Chernihiv province, of which 25% (2) – in Nizhyn, the other 25% – in the Kharkiv province, 12.5% (1) – in the Minsk province, another 12.5% (1) – the place of birth could not be identified. 75% (6) of the district members graduated from Ukrainian institutions: Kharkiv (25%), Kyiv (37.5%) universities, Nizhyn Lyceum of Prince Bezborodka (12.5%); 12.5% (2) – Russian: Demidov Law Lyceum, Gatchina Orphan Institute. 87.5% (7) of employees received a law degree, 12.5% (1) – studied at the Faculty of History and Philology.

It was found that 75% (6) of people began their service in Ukrainian provinces (Kharkiv, Chernihiv, Kyiv, Volyn), 25% (2) – Russian (Arkhangelsk, St. Petersburg) as a clerk (62.5% (5)), a district justice of the peace (12.5% (1)), a candidate for judicial positions (12.5% (1)), a teacher (12.5% (1)). To the position of district member M.A. Senyk had already worked in Nizhyn District Court as a city judge and O.P. Kovalov, G.I. Charnetskyi as associate prosecutors. At the time of taking up the position of a district member, 12.5% (1) of people were under 40 years old, 50% (4) were under 50 years old and 12.5% (1) were about 54. The shortest term was held by G.M. Baibakov (9 months), the longest term was recorded by F.L. Stefanovych (16 years).

37.5% of employees completed their careers as district members of Nizhyn District Court, 25% continued to serve as judges in district courts and another 25% had an unknown future career path. For their conscientious work, officials were awarded by orders and medals.

Based on the source database, the district members of Nizhyn District Court were personified, which made it possible to find out the following: all of them were of the Orthodox faith; by class affiliation – four out of eight people came from nobles; by education – six out of eight district members graduated from educational institutions in Ukraine; six people began their higher professional activities in Ukrainian provinces; by age qualification – half of the employees at the time of taking up the position of district member of Nizhyn District Court were at their most productive age – 40–50 years.

Key words: Chernihiv province, Nizhyn district court, district member, district court member, career path, professional portrait.

Постановка проблеми. Набуття Україною статусу члена Європейського Союзу залежить від виконання нею вимог, які стосуються системи правосуддя. 30 жовтня 2024 р. Єврокомісією був опублікований Звіт про розширення ЄС (Звіт, 2024). У розділі 23 «Судова влада та основні права» зазначалося, що Україна досягла певного успіху у боротьбі з корупцією та дотримання основних прав людини й громадянина. Єврокомісія рекомендувала протягом 2025 р. продовжувати заповнювати вакансії суддів на основі вдосконалення законодавства; створити новий суд для розгляду адміністративних справ за участю національних державних органів (COMMUNICATION, 2024: 5,6).

Наразі офіс Президента України розроблює проєкт Стратегії розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на п'ять років (Офіс, 2024). Правильна організація системи забезпечить найважливіші права та блага громадян України. Результат впровадження судової реформи значною мірою залежить від компетентних працівників.

Політична еліта другої половини XIX ст. також постала перед нагальною потребою у підборі кваліфікованих кадрів для успішної реалізації судової реформи в Україні. На нашу думку, актуальною є проблема вивчення професійного портрету повітових членів Ніжинського окружного суду на зламі XIX–XX ст.

Аналіз досліджень. У 2000-х рр. посилюється інтерес до вивчення історії окружних судів України, які функціонували до революційних подій 1917 р. Так, варто відмітити кандидатську роботу О. Максимова, який дослідив інституційне становлення та кадрове забезпечення Житомирського окружного суду на межі XIX – XX ст. (Максимов, 2016). У свою чергу Ю. Левчук в кандидатській дисертації «Київська судова палата в державному механізмі Російської імперії (1880–1917): історико-правове дослідження» комплексно дослідила питання створення та функціонування Київської судової палати дореволюційної доби (Левчук, 2017). Доречно відмітити, що в останній час вийшли невеликі роботи, які присвячені кадровому забезпеченню Ніжинського окружного суду. Так, М. Мінченко, І. Федоров у своїх статтях реконструювали професійний портрет очільників, заступників Ніжинського окружного суду за

1874–1919 рр. (Мінченко, Федоров, 2021), (Мінченко, 2022а), (Мінченко, 2023b). Доцільно відмітити, що в у статті М. Мінченко «Коллективний портрет членів Ніжинського окружного суду (1874–1919)» охарактеризовано професійний шлях 4 повітових членів Ніжинського окружного суду (П.В. Стефановича, М.І. Наголкіна, С.А.Никипорця, В.Я. Макарова) (Мінченко, 2023b). Утім в цій статті не окреслено професійний шлях інших повітових членів Ніжинського окружного суду, які в 1890 – 1914 рр. працювали в цій установі.

Мета статті – реконструювати професійний шлях повітових членів Ніжинського окружного суду за 1890–1914 рр. Серцевину джерельної бази склали формулярні списки повітових членів Ніжинського окружного суду, які нині зберігаються у Ф. 358 «Ніжинський окружний суд» Відділу забезпечення збереженості документів Державного архіву Чернігівської області (м. Ніжин). Також при написанні статті було використано статистичні матеріали, які дозволили уточнити хронологічні межі роботи повітових членів Ніжинського окружного суду та виявити перелік осіб, які працювали на цій посаді.

Виклад основного матеріалу. У 1889 р. імператор-консерватор Олександр III підписав два нормативні акти «Закон про земських начальників» (12 липня 1889 р.) та «Правила про провадження судових справ, підвідомчих земським начальникам та міським суддям» (29 грудня 1889 р.). Відповідно до цих нормативних документів на теренах Чернігівської губернії скасувалася система мирового суду. Замість мирових судів мали діяти міські суди та повітові члени окружного суду (Российское законодательство, 1991). За матеріалами Відділу забезпечення збереженості документів Державного архіву Чернігівської області (м. Ніжин) встановлено, що повітовими членами Ніжинського окружного суду у Борзнянському повіті були О. М. Михайлов, О. П. Ковальов; Глухівському повіті – Ф. Л. Стефанович; Кролевецькому повіті – П. О. Ананьєв, М. Я. Сеник; Конотопському повіті – М. Я. Сеник, Г. І. Чарнецький Г. М. Байбаков; Ніжинському повіті – В. П. Коваленков. Варто детальніше зупинитися на життєвому та професійному шляху цих суддів.

Петро Олександрович Ананьєв народився у родині спадкового дворянина у м. Харків. Навчався на юридичному факультеті Харківського університету й 1882 р. отримав звання кандидата права. Розпочав службу 20 червня 1883 р. на посаді дільничного мирового судді Харківського мирового округу. З 1 лютого 1890 р. до 14 липня 1894 р. Петро Олександрович працював повітовим членом Ніжинського окружного суду по Кролевецькому повіту. На цій посаді службовець отримував жалування 1200 руб, квартирних – 650 руб, столових – 650 руб, канцелярських – 800 руб. Після цього продовжив кар'єру членом у Київському окружному суді. На момент звільнення з Ніжинського окружного суду був нагороджений орденами: Св. Анни III ст. (1 січня 1888 р.), Св. Станіслава II ст. (1 січня 1893 р.) (ВДАЧОН. Ф. 358. Оп. 1. Спр. 532. Арк. 1, 37, 37 зв., 40).

Олександр Митрофанович Михайлов народився у сім'ї ніжинського колезького реєстратора, закінчив юридичний факультет Київського університету зі званням дійсного студента. О.М. Михайлов розпочав кар'єру 1

жовтня 1874 р. на посаді секретаря З'їзду мирових суддів Конотопського мирового округу. Конотопським повітовим земським зібранням був обраний дільничним мировим суддею 1-ої дільниці 26 вересня 1878 р., а з 18 червня 1881 р. – дільничним мировим суддею по Конотопському мировому округу. Олександр Митрофанович був обраний на посаду мирового судді 2-ої дільниці Ніжинського мирового округу 5 травня 1882 р. Від 1 лютого 1890 р. працював повітовим членом Ніжинського окружного суду по Борзнянському повіту. На цій посаді Олександр Митрофанович отримував 2200 руб на рік. Продовжив кар'єру повітовим членом у Курському окружному суді по Львовському повіту з 17 серпня 1894 р. (ВДАЧОН. Ф. 358. Оп. 1. Спр. 477. Арк. 1, 2, 2 зв. – 7).

Федір Леонтійович Стефанович народився 17 лютого 1843 р. у родині дворянина у Конотопському повіті Чернігівської губернії. Навчався на історико-філологічному факультеті Київського університету. Розпочав педагогічну кар'єру 16 вересня 1866 р. на посаді учителя Першої Київської гімназії та викладача Фундуклеївської жіночої гімназії. 2 квітня 1872 р. розпочав кар'єру дільничного мирового судді Могилівського мирового округу. Ф.Л. Стефанович був обраний на трьохріччя (1872–1875) обов'язковим членом мирового з'їзду, а від 25 грудня 1875 р. обіймав посаду голови Могилівського з'їзду мирових суддів. Від 3 травня 1876 р. обіймав посаду товариша голови Могилівської об'єднаної палати кримінального і цивільного суду, товариша голови Ковенської палати кримінального і цивільного суду (з 3 листопада 1879 р.). Від 26 жовтня 1883 р. служив членом Ковенського окружного суду, а з 1 лютого 1890 р. – повітовим членом Ніжинського окружного суду по Глухівському повіту. Федір Леонтович у Ніжинському окружному суді отримував: жалування 1700 руб, столових – 650 руб, квартирних – 650 руб. Дослужився до чину статського радника. Суддя помер 13 березня 1906 р. За багаторічну службу був нагороджений орденами: Св. Анни II ст. (1 січня 1895 р.), III ст. (2 січня 1881 р.), Св. Станіслава II ст. (1 січня 1889 р.), III ст. (13 січня 1878 р.) Св. Володимира IV ст. (22 вересня 1904 р.), срібною медаллю «У пам'ять царювання імператора Олександра III» (26 лютого 1896 р.) (ВДАЧОН. Ф. 358. Оп. 1. Спр. 478. Арк. 1–11), (КЧГ, 1894: 409а), (КЧГ, 1905: 65б).

Митрофан Якимович Сенік народився 21 листопада 1844 р. у м. Ніжин у родині дворянина. Закінчив повний курс Ніжинського юридичного ліцею. Розпочав службову діяльність 1 жовтня 1869 р. на посаді канцелярського чиновника у канцелярії Астраханського губернатора. З 6 липня 1870 р. був призначений помічником діловода Астраханського губернського правління. З 28 серпня 1871 р. був переміщений на посаду молодшого чиновника для особливих доручень. Після цього обіймав посаду судового слідчого: 2-ої дільниці Царевського повіту Астраханської губернії (з 23 червня 1872 р.), 2-ої дільниці м. Астрахань (з 24 травня 1875 р.), 4-ої дільниці Новоузенського повіту округу Саратовського окружного суду (з 4 липня 1876 р.), 3-ої дільниці Балашевського повіту Саратовської губернії (з 15 лютого 1877 р.). 22 червня 1881 р. Митрофан Якимович продовжив кар'єру правника на посаді дільничного мирового судді Гайсинського судового округу Подільської губернії. Разом з тим з 8 травня 1886 р. був обраний головою з'їзду.

Митрофан Якимович Сенік 22 квітня 1893 р. був обраний міським суддею 1-ої дільниці м. Ніжина, а з 26 серпня 1898 р. – повітовим членом Ніжинського окружного суду по Конотопському повіту. з 19 березня 1905 р. до 7 січня 1914 р. працював повітовим членом по Кролевецькому повіту. За службу отримував жалування у розмірі 1700 руб, столових – 650 руб, квартирних – 650 руб.

У зв'язку з хворобою вийшов у відставку. Правник дослужився до чину дійсного статського радника (1 січня 1914 р.). За багаторічну службу був нагороджений орденами Св. Станіслава II ст. (1 січня 1892 р.), срібною медаллю «У пам'ять імператора Олександра III» (26 лютого 1896 р.), світло-бронзовою медаллю «У пам'ять 300-річчя царювання дому Романових» (21 лютого 1913 р.) (ВДАЧОН. Ф. 358. Оп. 1. Спр. 512. Арк. 1–11,19), (КЧГ, 1898: 69а), (КЧГ, 1912: 157б).

Василь Пилипович Коваленков народився 8 серпня 1850 р. в Охтирському повіті Харківської губернії у родині купця. Закінчив юридичний факультет Харківського університету зі ступенем кандидата права. В.П. Коваленков розпочав службу 28 червня 1874 р. кандидатом на судові посади при прокуроріві Харківської судової палати. Від 7 червня 1876 р. Василь Пилипович набував досвіду на посаді завідувача 2-ої слідчої дільниці Зміївського повіту Харківської губернії. Після цього був відряджений на допомогу: судовому слідчому Краснокутської дільниці (28 листопада 1876 р., 15 липня 1877 р.), прокурору Харківського окружного суду (1 квітня 1877 р.). Протягом 1877–1878 рр. завідував Краснокутською, Волковською слідчими дільницями, 2-ою слідчою дільницею м. Харків. Також знаходився у відрядженні до судового слідчого Ізюмського повіту. Василь Пилипович 13 червня 1881 р. був затверджений судовим слідчим Харківського окружного суду. З 1 вересня 1890 р. обіймав посаду повітового члена Курського окружного суду по Львовському повіту, а з 23 березня 1894 р. – Ніжинського окружного суду по Ніжинському повіту. Правник дослужився до чину статського радника (24 червня 1893 р.). За багаторічну службу був нагороджений орденом Св. Станіслава II ст. (1 січня 1891 р.), срібною медаллю «У пам'ять імператора Олександра III» (26 лютого 1896 р.) (ВДАЧОН. Ф. 358. Оп. 1. Спр. 630. Арк. 1–11,13), (КЧГ, 1894: 458а), (КЧГ, 1904: 149б).

Олександр Павлович Ковальов народився 11 квітня 1845 р. у родині обер-офіцера. Закінчив курс наук у Гатчинському сирітському інституті. Розпочав службу 2 серпня 1863 р. канцелярським служителем у департаменті загальних справ міністерства внутрішніх справ. 20 жовтня 1866 р. Олександр Павлович був переведений у Санкт-Петербурзький окружний суд, виконував обов'язки помічника секретаря. З 20 листопада 1867 р. обіймав посаду помічника секретаря Орловського окружного суду, а з 21 грудня 1867 р. до 27 березня 1868 р., з 18 грудня 1868 р. до 30 серпня 1869 р., з 30 квітня 1869 р. – виконував обов'язки секретаря 2-го кримінального відділення. З 16 серпня 1869 р. був затверджений секретарем при прокуроріві цього суду. Після цього працював товаришем прокурора Ніжинського окружного суду по Глухівському повіту. З 17 серпня 1894 р. до 25 червня 1904 р. обіймав посаду повітового

члена по Борзнянському повіту. За службу отримував жалування у розмірі 1000 руб, столових – 650 руб, квартирних – 650 руб. Олександр Павлович пішов у відставку у зв'язку із хворобою.

За багаторічну службу правник був нагороджений орденами: Св. Станіслава II ст. (1 січня 1887 р.), III ст. (29 грудня 1878 р.), Св. Анни II ст. (1 січня 1894 р.), III ст. (1 січня 1883 р.), Св. Володимира IV ст. (22 вересня 1903 р.), срібною медаллю «У пам'ять імператора Олександра III» на стрічці ордену Св. Олександра Невського (26 лютого 1896 р.). Олександр Павлович дослужився до чину дійсного статського радника (1 січня 1902 р.) (ВДАЧОН. Ф. 358. Оп. 1. Спр. 533. Арк. 1–13), (КЧГ, 1894: 397а), (КЧГ, 1903: 53b).

Григорій Іванович Чарнецький народився 14 листопада 1859 р. у с. Перерови Мозирського повіту у родині спадкового дворянина Мінської губернії. У 1885 р. закінчив Демидівський юридичний ліцей зі званням дійсного студента. Розпочав службову діяльність 1 липня 1886 р. кандидатом на судові посади при прокурорі Луцького окружного суду. Григорій Іванович у цьому суді 18 березня 1887 р. виконував обов'язки секретаря при прокурорі. Після цього виконував обов'язки судового слідчого 1-ої дільниці Кременецького повіту округу Луцького окружного суду (з 30 грудня 1889 р.), судового слідчого з особливо важливих справ (з 24 травня 1893 р.). Г.І. Чарнецький обіймав посаду товариша прокурора з 10 травня 1897 р., а з 22 січня 1901 р. – переміщений товаришем прокурора Ніжинського окружного суду. З 3 січня до 3 березня 1904 р. і з 9 до 16 березня 1904 р. він виконував обов'язки прокурора. 19 березня 1905 р. був призначений повітовим членом Ніжинського окружного суду по Конотопському повіту. З 10 жовтня 1911 р. правник обіймав посаду члена Чернігівського окружного суду. Однак юридично посаду повітового члена полишив лише 11 грудня 1911 р. Дослужився до чину статського радника (1 липня 1907 р.). За багаторічну службу Григорій Іванович був нагороджений орденами: Св. Анни III ст. (1 січня 1895 р.), Св. Станіслава II ст. (1 січня 1904 р.), срібною медаллю «У пам'ять імператора Олександра III» (ВДАЧОН. Ф. 358. Оп. 1. Спр. 635. Арк. 1–7, 37), (КЧГ, 1905: 100а), (КЧГ, 1910: 122b).

Григорій Миколайович Байбаков народився 17 січня 1875 р. у м. Нові-Млини Сосницького повіту Чернігівської губернії у сім'ї чиновника, спадкового почесного громадянина. У 1900 р. закінчив юридичний факультет Київського університету з дипломом першого ступеня. Службову діяльність Г.М. Байбаков розпочав 11 вересня 1900 р. молодшим кандидатом на посаду по судовому відомству при Київській судовій палаті. 28 жовтня був відряджений у розпорядження голови Ніжинського окружного суду. Григорій Миколайович набував досвіду у цивільному відділенні суду (з 17 листопада 1900 р. до 15 лютого 1901 р.), у камері прокурора суду (до 22 вересня 1901 р.), у канцелярії цивільного відділення з дорученням тимчасово завідувати (з 22 вересня 1901 р. до 20 березня 1902 р.), у канцелярії кримінального відділення суду (з 20 березня 1902 р.). Після цього, 30 травня 1902 р., йому було присвоєно звання старшого кандидата при палаті. З 7 червня 1902 р. Григорій Миколайович виконував обов'язки помічника секретаря цивільного відділення Митавського окружного суду. Разом з тим Григорій Миколайович був відряджений 20 серпня 1902 р. в

канцелярію цивільного відділення суду, а з 16 грудня – тимчасово виконувати вакантну посаду секретаря цивільного відділення суду. З 1 лютого 1903 р. обіймав посаду секретаря цивільного відділення Митавського окружного суду, а з 24 лютого – секретаря Санкт-Петербурзького окружного суду. Після цього з 17 листопада 1903 р. працював міським суддею м. Режиць, з 1 грудня 1908 р. – мировим суддею 2-ої ділянки Виндавсько-Гольдингенського округу. Григорій Миколайович з 10 жовтня 1911 р. обіймав посаду повітового члена Ніжинського окружного суду по Конотопському повіту. Правник дослужився до чину надвірного радника (11 вересня 1909 р.) (ВДАЧОН. Ф. 358. Оп. 1. Спр. 724. Арк. 1–6, 13), (КЧГ, 1911: 132а), (КЧГ, 1912: 134б).

Можна сформулювати своєрідний просопографічний портрет повітових членів Ніжинського окружного суду. Так, усі посадовці були православного віросповідання. За становою приналежністю: 50% (4 особи) – вихідці з дворян, ще 50% (4) – походили із родин обер-офіцера, купця, колезького реєстратора, почесного громадянина. З'ясовано, що 50% (6) суддів народилися у Чернігівській губернії, інші 25% – у Харківській губернії, 12,5% (1) – у Мінській губернії, ще 12,5% (1) – не вдалося ідентифікувати місце народження.

Якщо аналізувати за освітнім критерієм, то 75% (6) повітових членів Ніжинського окружного суду закінчили українські заклади (Харківський, Київський університети, Ніжинський ліцей князя Безбородька, 25% (2) – російські: Демидівський юридичний ліцей, Гатчинський сирітський інститут. 87,5% (7) суддів отримали спеціальну юридичну освіту.

Виявлено, що 75% (6) осіб розпочали службову діяльність в українських губерніях (Харківській, Чернігівській, Київській, Волинській), 25% (2) – російських (Архангельській, Санкт-Петербурзькій). На момент вступу на посаду повітового члена Ніжинського окружного суду 12,5% (1) осіб було до 40 років, 50% (4) – до 50 років, 12,5% (1) – близько 54 роки. Найменший термін обіймав посаду Г.М. Байбаков (9 місяців), найтриваліший термін зафіксовано у Ф.Л. Стефановича (16 років).

А щодо подальшої служби, то 37,5% (3) службовців завершили шлях на посаді повітового члена Ніжинського окружного суду, 37,5% (3) – продовжили обіймати посаду судді в окружних судах інших регіонів, ще у 25% (2) – невідомий подальший кар'єрний шлях.

Висновки. На основі архівних, статистичних матеріалів вдалося персоніфікувати склад повітових членів Ніжинського окружного суду за 1890–1914 рр. Так, членами по Борзнянському повіту були О. М. Михайлов, О. П. Ковальов; Глухівському повіту – Ф. Л. Стефанович; Кролевецькому повіту – П. О. Ананьєв, М. А. Сенік; Конотопському повіту – М. А. Сенік, Г. І. Чарнецький Г. М. Байбаков; Ніжинському повіту – В. П. Коваленков. Наведені у статті дані доповнюють історичну біографістику і можуть слугувати для продовження дослідження історії судової системи ХІХ – початку ХХ століття.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

- COMMUNICATION, 2024 – COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF REGIONS. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://surl.li/dburiw>
- ВДАЧОН – Відділ забезпечення збереженості документів Державного архіву Чернігівської області в м. Ніжин. Звіт, 2024 – Звіт про розширення ЄС щодо України 2024: головні рекомендації Єврокомісії *Transparency International*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://surl.li/azykwg>
- КЧГ – Календар Чернігівської губернії.
- Левчук, 2017 – Левчук Ю.М. Київська судова палата в державному механізмі Російської імперії (1880–1917): історико-правове дослідження: дис. ... к.ю.н.: 12.00.01 / Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, Луцьк; Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна. Харків, 2017. 218 с.
- Максимов, 2016 – Максимов О.В. Житомирський окружний суд у системі реалізації судової реформи 1864 року в Правобережній Україні: дис. ... к.і.н.: 07.00.01 / Житомирський державний університет імені Івана Франка. Житомир, 2016. 240 с.
- Мінченко, 2022 – Мінченко М.В. Службова кар'єра товаришів голів Ніжинського окружного суду (1874–1919 рр.) *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського*. Серія: Історичні науки. 2022. Т. 33 (72), № 4. С.87–93. DOI: 10.32782/2663-5984/2022/4.15
- Мінченко, 2023 – Мінченко М. Колективний портрет членів Ніжинського окружного суду (1874–1919) *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Серія Історія. 2023. № 14 (56). С. 37–43.
- Мінченко, Федоров, 2021 – Мінченко М., Федоров І. Кар'єрний шлях голів Ніжинського окружного суду (1874–1919 рр.) *Сіверянський літопис*. 2021. № 3 (159). С. 89–97. DOI: 10.5281/zenodo.5084852.
- Офіс, 2024 – Офіс Президента готує проєкт Стратегії розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства. *ПРЕЗИДЕНТ УКРАЇНИ ВОЛОДИМИР ЗЕЛЕНСЬКИЙ Офіційне інтернет-представництво*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://surl.li/vjajtw>
- Российское законодательство, 1991 – Российское законодательство X – XX веков. Т. 8. Судебная реформа. М.: Юридическая литература, 1991. С. 89.

REFERENCES

- COMMUNICATION, 2024 – COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF REGIONS. [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu: <https://surl.li/dburiw> [in Ukrainian].
- VDACHON – Viddil zabezpechennia zberezenosti dokumentiv Derzhavnoho arkhivu Chernihivskoi oblasti v m. Nizhyn [Department for ensuring the preservation of documents of the State Archives of Chernihiv Region in the city of Nizhyn] [in Ukrainian].
- Zvit, 2024 – Zvit pro rozshyrennia YeS shchodo Ukrainy 2024: holovni rekomendatsii Yevrokomisii [EU Enlargement Report on Ukraine 2024: main recommendations of the European Commission]. *Transparency International*. [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu: <https://surl.li/azykwg> [in Ukrainian]
- KChH - Kalendar Chernihivskoi hubernii [Calendar of Chernihiv Province].
- Levchuk, 2017 – Levchuk Y.M. (2017). Kyiv Court Chamber in the State Mechanism of the Russian Empire (1880–1917): Historical and Legal Research: PhD diss. Lutsk, Kharkiv [in Ukrainian].
- Maksymov, 2016 – Maksymov O.V. (2016). Zhytomyr District Court in the system of implementation of the judicial reform of 1864 in Right-Bank Ukraine: PhD diss. Zhytomyr [in Ukrainian].
- Minchenko, 2023 – Minchenko M. Kolektyvnyi portret chleniv Nizhynskoho okruzhnoho sudu (1874–1919) [Collective portrait of members of the Nizhyn district court (1874–1919)] // *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobyt'skoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka*. Seriiia Istoriiia. 2023. № 14 (56). S. 37–43. <https://doi.org/10.24919/2312-2595.14/56.4> [in Ukrainian].
- Minchenko, Fedorov, 2021 – Minchenko M., Fedorov I. Kariernyi shliakh holiv Nizhynskoho okruzhnoho sudu (1874 – 1919 rr.) [Career way of Nizhyn district court heads (1874 – 1919)] // *Sivrianskyi litopys*. 2021. № 3 (159). С. 89–97. DOI: 10.5281/zenodo.5084852. [in Ukrainian].
- Minchenko, 2022 – Minchenko M.V. Sluzhbova kariera tovaryshiv holiv Nizhynskoho okruzhnoho sudu (1874–1919 rr.) [Professional career of comrade of Nizhyn district court heads (1874 – 1919)] // *Vcheni zapysky TNU imeni V.I. Vernad'skoho*. Seriiia: Istorychni nauky. 2022. Т. 33 (72), № 4. S.87–93. DOI: 10.32782/2663-5984/2022/4.15 [in Ukrainian].
- Ofis, 2024 – Ofis Prezydenta hotuie proiekt Stratehii rozvytku systemy pravosuiddia ta konstytutsiinoho sudochynstva [The Office of the President is preparing a draft Strategy for the Development of the Justice System and Constitutional Judiciary] *PREZYDENT UKRAINY VOLODYMYR ZELENSKYI Ofitsiine internet-predstavnytstvo*. [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu: <https://surl.li/vjajtw> [in Ukrainian].
- Rossijskoe zakonodatel'stvo, 1991 – Rossijskoe zakonodatel'stvo X– XX vekov [Russian legislation of the 10th – 20th centuries]. Т. 8. Sudebnaja reforma. М.: Juridicheskaja literatura, 1991. S. 89 [in Russian].